

Pagrindinis regos centro logopedo darbo tikslas – ugdyti vaikų meilę gimtajai kalbai, šalinti kalbos sutrikimus, mokyti juos taisyklingos sakinės kalbos, turtinti žodyną, lavinti foneminę klausą, žodžiais sukurti vaizdinius, parengti vaiką mokytis mokykloje.

Vaikų kalbos plėtotė turėtų vykti labai kūrybiškai, emocionali, natūraliai, bet kalbiniu požiūriu taisyklingai. Pats natūraliausias ir prieinamiausias būdas vaikų kalbai ugdyti yra žaidimas. Nes ikimokykliniame amžiuje vaikui žaidimas yra pagrindinė veikla, būtina psichiniam ir fiziniam vystymuisi:

- žaidimas vaikui yra jo minčių, jausmų, norų, svajonių išraiškos būdas;
- žaidimas – natūrali vaiko būseną;
- žaidimas – patirtų įspūdžių transformavimo būdas, atitinkantis vaiko vaizdinį-veiksminį mąstymą, emocionalumą, aktyvumą, poreikį bendrauti;
- žaidimas padeda vaikui ne tik pažinti aplinką, pasaulį, bet ir patį save: giliau įsisąmoninti savo mintis, jausmus, aiškiau mąstyti, jis mokosi analizuoti, apibendrinti ir kt.

Vaikui žaidžiant ugdytojai siekia tokių tikslų:

- tenkina svarbiausius vaiko poreikius: kūrybos, saviraiškos, bendravimo, pažinimo, judėjimo; juos plečia ir stiprina;
- padėta vaikui suprasti jį supantį pasaulį; socialinius, kultūrinius žmonių gyvenimo aspektus, gyvą ir negyvą gamtą;
- turtina vaiko dvasinį pasaulį, padėta jam pajusti gėrį ir grožį, visur remtis tiesa ir teisingumu;
- skatina vaiką gerbti solidarumo principus, derinti savo ir kitų interesus;
- lavina vaiko protinius gebėjimus: kalbą, dėmesį, ugdyti jo mąstymo procesus (klasifikavimą, grupavimą, lyginimą, apibendrinimą ir kt.), skatina valios prielaidų ir loginių svarstymų atsiradimą, padeda formuoti elementariems matematiniams vaizdiniams.

Vaikų pasirengimą mokyklai rodo ne tik taisyklingas kalbos garsų tarimas bei vartojimas kalboje, garsinės analizės ir sintezės pradmenys, bet ir gebėjimas laisvai bendrauti kalbos priemonėmis. Jie moka pranešti, pasakyti, rišliai ir suprantamai atpasakoti įvykį ar situaciją, apibūdinti daiktą, stebėtą reiškinį, perteikti savo mintis ir jausmus.

Kalbos ugdymo negalima atsieti nuo vaiko kasdieninio gyvenimo ir patirties. Vaikų darželių grupėse gausu įvairių veiklos kampelių (šeimos, gamtos, socialinių studijų, kalbos, naujienų ir kt.). Vaikai žaisdami šiuose kampeliuose, mokosi pažinti pasaulį bei patį save, mąstyti, apibendrinti, analizuoti, tenkina pažinimo, judėjimo, saviraiškos poreikius.

Logopedinėse pratybose naudojamus žaidimus galime suskirstyti į :

- foneminei klausai lavinti;
- kalbos prozodijai;
- kalbos gramatiniam taisyklingumui;
- rišliajai kalbai ugdyti.

Tačiau tai nereiškia, kad visų kalbos komponentų ugdymas vyksta izoliuotai. Tai sudaro vienovę, tik vienuose žaidimuose akcentuojamas foneminės klausos, kitame – kalbos gramatinio taisyklingumo ugdymas ir t. t. Žodynas plėtojamas per visą kalbos ugdymo procesą. Šiam tikslui tinka vaikų literatūros kūrinių, tautosakos perteikimas vaikams įvairiais būdais ir per įvairių veiklą.

1. Foneminės klausos lavinimas.

Jau kūdikystėje susiformuoja vaikų kalbinė klausos, gebėjimas skirti kalbos garsus nuo kitų aplinkos garsų. Garsus tarti kūdikis pradeda daug vėliau, negu juos girdėti. Todėl ikimokykliniame amžiuje, ypač jei vaiko kalbos plėtotė sutrikusi, būtina su juo žaisti foneminę klausą lavinančius žaidimus.

2. Kalbos prozodijos ugdymas.

Ne mažiau svarbus ir kalbos prozodijos ugdymas, t. y. garsų bei žodžių tarimo tikslinimas, gebėjimas fonuoti, skatinimas keisti intonaciją ir kt. Ypač padeda įvairių patarlių, greitakalbių, skaičiuočių, dainelių mokymas. Jos lakoniškos, bet turtingos, tikslios, vaizdžios, ritmiškos. Sukūrus žaismės nuotaiką vaikams galima pateikti įvairias užduotis.

3. Gramatinio taisyklingumo ugdymas.

Ikimokyklinio amžiaus vaikai nemokomi gramatikos taisyklių ir gramatinių kategorijų pavadinimų. Gramatinio kalbos taisyklingumo siekiama praktiniais būdais, t. y. per žodinius didaktinius ir kitokius žaidimus. Žaisdami vaikai geriau suvokia gramatinių ryšių, siejančių žodžius, prasmę ir geba išlaikyti tuos ryšius atmintyje.

4. Rišliosios kalbos ugdymas.

Ikimokyklinio amžiaus vaikai dar neturi įgūdžių planuoti to, ką jie nori pasakyti. Net tie vaikai, kurių kalba plėtojasi normaliai, dažniausiai pasakoja spontaniškai, remdamiesi vien savo įspūdžiais, emocijomis, nesieja vieno įvykio su kitu, nesilaiko pasakojimo nuoseklumo, praleidžia esminius dalykus, vartoja mažai kalbos dalių, kartoja tuos pačius žodžius, mintis. Neišsivysčiusios kalbos vaikus išmokyti rišliai ir nuosekliai pasakoti yra labai sunku. Paprastai net 5-erių metų vaikų rišlioji kalba apsiriboja mėgstamos pasakos, įdomaus įvykio iš savo gyvenimo pasakojimu, nesudėtingo siužeto ar paveikslėlių serijos atkūrimu. Vaikams sunku patiems sukurti pasakojimą, apibūdinti daiktą, žaisliuką, gyvūną ar kokį reiškinių, nepraleidžiant prasminių dalių, būdingų požymių. Reikalingi papildomi klausimai, paskatinimai, priminimai. Todėl būtina pasinaudoti natūraliu vaikų poreikiu dalyvauti pokalbiuose su suaugusiais žmonėmis ir sudominus pamokyti pasakoti. Specialių žaidimų rišliajai kalbai ugdyti sugalvoti nelengva. Parenkant žaidimus labiausiai reikėtų atsižvelgti į kalbos sutrikimo pobūdį ir vaikų gebėjimus.

Panevėžio regos centro vyr. logopedė Irena Navickaitė